

ZENDING EN EVANGELISATIE.

Acta Synodi.

II.

De Generale Synode van Den Haag had aan de generale zendingen deputaten aanbevolen, zich te bejveren, „om het daarheen te leiden, dat op Java een man van wetenschappelijken zin in gebondenheid aan de Gereformeerde beginselen zich wijde aan de principieele bestrijding van de pseudo-religie en als taalgeleerde de leiding der taalstudie van de missionaire dienaren op zich neme. Zoodra deputaten achten, dat zij den rechten man hebben gevonden, treden zij met de zendingen kerken in overleg, opdat hij in samenwerking met deze en mede door haar financieelen steun worde uitgezonden”.

Met den bekenden ijver hebben genoemde deputaten aan den wensch der Synode voldaan. Na lang zoeken en veel tobben werd een student bereid gevonden, zich aan dezen heerlijken en betekenissenvollen arbeid te geven. Ook werden hem achtereenvolgens een paar duizend gulden uitgekeerd ter tegemoetkoming in zijn studiekosten; maar helaas, het bleek, dat om verschillende redenen deze student niet de aangewezen man was; en nu zijn de deputaten evenver als tevoren. Dat deze loop van zaken zeer te betreuren valt, is niet tegen te spreken. Wel is het werk tot dusver ook zonder „taalgeleerde”, of gelijk nu zijn officieele titel luidt: „zendingsadviseur”, goed gegaan; maar onze zendingen zouden toch grootelijks gebaat zijn door iemand, die hen bij de ontzaglijk moeilijke studie van het Javaansch bij kan staan, en ook voorlichting geven bij de beoordeeling en behandeling der pseudo-religies.

Merkwaardig is de wijze, waarop de deputaten de verandering van den naam „taalgeleerde” in „zendingsadviseur” verdedigen in hun rapport hoofdstuk 14 (bl. 169 van de Acta). Art. 2 der instructie luidt aldus: „Hij zal den naam dragen van Adviseur voor Arabische en Inlandsche aangelegenheden ten dienste van de zending van de Ger. Kerken in Nederland, of kortheidshalve Zendingenadviseur”. Van „zeer bevoegde zijde” was deputaten, die op informatie uit waren geweest, geraden dezen titel te kiezen. „Deze naam geeft enerzijds duidelijk aan a. dat bedoelde geleerde zich met den Islam moet bezig houden (Arabische aangelegenheden), b. dat hij zich ook met Javaansche pseudo-religies moet bezig houden (Javaansche aangelegenheden), en c. dat hij met zijn studies de zending moet trachten te dienen. Anderzijds wordt echter — en dat was van het hoogste belang — voorkomen, dat die naam, welke ongetwijfeld bekend werd, ook maar iets inhield, dat kwetsend zou kunnen zijn voor den Mohammedaan of voor wien ook, die de Chr. religie nog niet beleeft, zoodat reeds van tevoren alle toegang tot Mohammedaan of aanhanger van eenige Javaansche pseudo-religie reeds om den naam was afgesneden en onmogelijk gemaakt”.

Wij moeten erkennen eenigszins verbaasd te zijn over deze motiveering. Want wat voor krenkenden kan er nu toch voor den Mohammedaan liggen in den naam „taalgeleerde”?

Merkwaardig vinden wij voorts, dat in de instructie art. 6 het woord „pseudo-religies” tusschen „” is gezet; de religies op Java, en met name de Islam, zijn toch pseudo, d.i. valsch, in tegenstelling met den Christelijken godsdienst, dien wij belijden de ware religie te zijn? Een groote verbetering achten wij, dat in art. 7 de woorden „gebonden aan de Geref. beginselen” vervangen zijn door „gebonden aan de belijdenisschriften onzer Geref. kerken, en de beginselen, die in overeenstemming daarmede, verder op eenig punt uit den Woorde Gods af te leiden mogen zijn”.

Aan de deputaten is bij vernieuwing de opdracht gegeven werkzaam te zijn ten opzichte van den zendingsadviseur. Geve God, dat hun zoeken spoedig met gunstigen uitslag worde bekroond!

Artikel 95 van de Acta luidt eenigszins duister: „Dr. H. A. v. Andel rapporteert inzake C 4, betere verdeeling van het zendingsterrein, en adviseert, dat de Synode de wenschelijkheid nitspreke, dat de kerken van Noord- en Zuid-Holland trachten te komen tot een meer evenredige verdeeling van de zendingslasten”. Het woord „lasten” zou onwillekeurig doen denken aan „kosten”, en dat is toch hier niet het geval.

De zaak zit zoo. Inderijd heeft Amsterdam (met de kerken van Noord-Holland) gevraagd, om bij Djocjarta ook nog Solo te mogen bearbeiten. Middelburg (met Zeeland) vroeg terzelfder tijd om Solo, maar de zendingen deputaten meenden Solo niet aan Zeeland te moeten geven, maar aan Amsterdam, omdat dit beter werd in staat geacht Solo te verzorgen; Zeeland kreeg toen Magelang, en is met zijn terrein ten hoogste dankbaar.

Het schijnt Amsterdam echter niet mee gevallen te zijn; ten minste, de ervaring heeft geleerd, dat het niet beide terreinen: Djocja en Solo, naar behooren kan verzorgen. In „Het Zendingenblad” behoort ds. Dijkstra, dat alles goed zou zijn gegaan, indien het werk in Solo maar onvruchtbaar was gebleven; maar Amsterdam heeft toch wel op

vruchtbaarheid gerekend, toen het Solo ook begerde? en toch ook wel om die vruchtbaarheid gebieden? Zonderling klinkt dan ook de bewering in het Zendingenblad, dat wel gemakkelijk het tractement van een Miss. dienaar kon worden bijgebracht, maar dat de zegen des Heeren nu bij dit tractement te groote lasten aan Amsterdam komt opleggen. Men vraagt zich onwillekeurig af, of Amsterdam dit dan niet vooruit bedacht heeft? en zoo ja, of het dan niet zijn krachten overschiet heeft?

Hoe het ook zij, Amsterdam vindt het billijk, dat het „outlast” wordt van Solo... neen, van Djocja; Solo wenschte het te houden, maar het oude, bloeiende terrein Djocja, met zijn Petronella hospitaal en Keucheniuschool wil het kwijt. Het oog viel op Z. Holland ten Noorden, dat Wonosobo voor zijn rekening heeft, een gebied, dat weinig opoffering vraagt. Het bleek, dat Z. Holland ten Noorden wel genegen was, om Djocja over te nemen; en wie zal dat niet verstaan! Echter, dan wenschte het van Wonosobo bevrijd te worden. Men meende nu verder, dat Rotterdam best Wonosobo erbij kon nemen. Doch ziet, dit doet Rotterdam niet. Daar zit nu heel de zaak vast!

Solo heeft twee miss. dienaren noodig, maar Amsterdam is nu wel genoodzaakt om ds. Pos naar Djocja te zenden ter vervanging van ds. Zwaan, die niet meer terugkeert, en dan zal dr. v. Andel alleen moeten blijven. Dwingend kan de Synode niet optreden, want wij zijn vrije kerken, ook in het werk der zending, maar zij heeft wel een zedelijke druk uitgeoefend, met name op Rotterdam door haar besluit, dat zij de wenschelijkheid nitsprekt van een betere regeling der lasten. Het staat natuurlijk aan de betrokken kerken te oordeelen, of Rotterdam zonder overwegend bezwaar Wonosobo erbij kan nemen. Voor een buitenstaander staat het wel vast, dat het wenschelijk is, dat men tot overeenstemming kome, zij het ook om andere overwegingen of op andere gronden, dan het zendingsrapport noemt en ds. Dijkstra in zijn brief aangeeft. Het zou zeer te betreuren zijn, indien Solo minder krachtig bewerkt kon worden dan noodig is. Moge dan ook hier het heilige solidariteitsgevoel zegevieren!

Voor den speurder bieden de Acta synodi inzake de zending nog veel meer welkom materiaal. Wij denken b.v. aan de Pandita djawa, de Keucheniuschool enz. Maar wij hopen in de gelegenheid te zijn op deze en andere punten in afzonderlijke artikeltjes terug te komen; haast is er niet bij. Wij voegen ons voorloopig in het koor dergenen, die onze kerkeraden ernstig hebben aangeraden, de Acta nog niet dadelijk in het donkere archief bij te zetten, maar den inhoud te bestudeeren; met name onze predikanten zijn geroepen de Acta in het algemeen en het zendingsrapport in het bijzonder „curieuslijk” te onderzoeken; dat zal bijdragen ook tot de ontwikkeling van den critischen zin.

A. J. P.

J. D. WIELENGA.

LITERATUUR EN KUNST.

Moderna letterkunde en Christelijke opvoeding.

XII.

In tweeërlei opzicht moet de opvoeder (ook de zelfopvoeder, dat is ieder groeiend mensch), die zich met ons vraagstuk bezig houdt, zuiver kijken leeren.

Hij moet hebben den kijk op de ziel, en den kijk op het boek, of, wilt ge, hij moet zich een waar oordeel vormen over twee zielen, ieder op zichzelf en in verband met elkander, de ziel van den mensch en de ziel van het boek.

Verwar deze tweeërlei zielkunde niet met elkander.

Het is mogelijk (al zal het uitzondering zijn), dat iemand een goed boeken-kenner en een slecht menschenkenner is.

Of omgekeerd.

Maar het verband is zeker en natuurlijk.

En beiderlei zielkunde is even moeilijk als gewichtig.

Boeken zijn als bloemen.

Wie kent de bloem?

Het kind, dat ruw het fonkelkleurig wonder afruikt, aangaapt, wegwerpt en... vergeet?

Het ijdeluitig nuffe, dat met dweperige oogjes naar het kleurnysterie loert, en dan die kleuren prostitueert tot „verfraaiing” van een pronkerig toilet?

De nijvere plantenvorscher, die het mooie natuurkind met zijn vale vingers uit elkaar trekt, en de lijkeeten laat verdorren in de vakjes van zijn systeem?

Deze menschen, allen, hebben de bloem, maar niet haar ziel, gezien.

Rousseau vertelt, dat hij eens bij het lang en aandachtig beschouwen van een bloem tot tranen toe ontroerde.

Hij had de ziel der bloem ontdekt.

Zeg niet, dat deze man een sentimenteelse flauwert was, maar tracht ook, vooral gij, christen, in Gods werk gedachten Gods te lezen, en te ontmoeten den Geest, dien God uitzendt in zijn schepping om haar te doen leven.

Het boek is het grootste kunstwerk van den

En daarom: „La société ne doit pas être constituée de deux grandes catégories: riches et pauvres. Cette opposition est pleine de dangers. Il faut, que la pyramide reste sur ses pieds, et pour cela elle doit comprendre une classe moyenne solide. On doit d'ailleurs lui reconnaître de vigoureuses qualités sociales; là sont des forces indépendantes, autonomes, libres, sans lesquelles il n'y pas d'état social stable et prospère”. (4).

Deze aanhaling brengt mij tot mijn laatste punt.

De middenstand dient ook te worden bestendigd, om de geestelijke en zedelijke eigenschappen, die in deze klasse tot openbaring komen. Zeker, ook hij kent haar fouten en ik heb over zijn gebreken niet gezwezen, maar zijn goede kwaliteiten moeten evenzeer erkend, en een der eerste uitnemende eigenschappen is wel die der persoonlijke geestelijke kracht. Die kracht, welke God in den mensch heeft gelegd, ontplooit zich het schoonst in den middenstand, want hij werkt noch met de domme kracht van het kapitaal, noch als staatsbedrijf, waarin het particulier initiatief zooveel schade lijdt, en de eene helft der bevolking tot ambtenaren maakt wordt.

Hier komt de persoonlijkheid meer tot haar recht.

Hier ontwikkelen zich allerlei persoonlijke deugden van toewijding en volharding, die in den vaak moeilijken strijd om het bestaan, en in de voortdurende actie om zich staande te houden, meer dan elders aan den dag treden. Denkt slechts aan de taaiheid van wil en de energie van doorzettingsvermogen; aan de zuinigheid en ijver, aan de wilskracht en persoonlijke opoffering, aan het doorzicht in zaken en de kennis van menschen en waren, die bij den middenstand gevonden worden, en al deze eigenschappen, die in het particulier bedrijf het meest tot haar recht komen, werpen voor het economische leven de rijkste vruchten af.

Dezen factor mogen wij niet voorbijzien.

Hierin ligt een moreele waardij voor onze samenleving, die ons hooger en veel hooger moet gaan, dan enkele materiele voordeelen, en het zou voor het sociale leven van onberekenbaar nadeel zijn, indien deze kostelijke geestelijke schatten gemist werden.

Tegen deze aderlating zijn wij niet bestand.

Voor alles heeft de maatschappij van tegenwoordig geestelijke versterking noodig, en de ethische verheffing moet den voorrang hebben boven alles wat stoffelijk voordeel biedt. En als wij dan zien dat wij, met inkrimping of afschaffing van een gewichtige klasse in onze samenleving, aan die zedelijke versterking ongetwijfeld te kort zullen doen, (ik druk mij met opzet zoo voorzichtig mogelijk uit), mogen wij er niet aan denken, al schijnt het economisch productiever, aan deze afbraak onzen steun te verleen.

Uit dit alles is de conclusie niet moeilijk.

Al begeeren wij allerminst den middenstand kunstmatig in het leven te houden, is er voor dezen stand in het maatschappelijk leven zeer zeker plaats, en noch uit economisch, noch uit zedelijk standpunt is zijn verdwijning geboden. Maar dan is het ook dure roeping van de middenstanders om alle krachten in te spannen tot bewaring en versterking hunner positie, en niet het minst hebben zij, die zich in het sociale leven door de beginselen van Gods Woord laten leiden, een gewichtige taak.

Hoe zij die taak volbrengen kunnen?

Alleen wanneer onze middenstanders beginnen met persoonlijk, ieder in z'n bedrijf en zaak, in z'n beroep en arbeid, belijdenis en leven met elkaar in overeenstemming te brengen, en vooris zich organiseren in hun vereeniging, die naar mijn meening niet anders kan zijn dan een principieele organisatie. Ik wil op dit punt thans niet verder ingaan, omdat dit onderwerp op zichzelf alle belangstelling waard is, doch dit een wil ik ervan zeggen, dat in een tijd als we thans beleven, waarin het sociale leven door de materiele jacht beheerscht wordt, het zoo noodig is, dat in iedere organisatie het geestelijk element, als uitgangspunt van heel ons streven, op den voorgrond wordt geplaatst, en die noodzaak drijft onze middenstanders als vanzelf in eigen christelijke vereenigingen.

Mits zij niet eenzelve worden.

Mits zij niet meenen, dat zij alleen de maatschappij vormen.

Mits zij ook vasthouden aan het algemeen belang, en wanneer zij de eischen der gemeenschap niet uit het oog verliezen, en bovenal hun zaken drijven als voor Gods aangezicht, zal hun ijveren voor eigen stand niet schadelijk maar zegenend werken voor heel het sociale leven.

Ook hierin is de godzaligheid tot alle dingen nut.

Zij heeft ook een belofte voor dit leven.

En die belofte wordt vervulling, wanneer wij als Christenen onze roeping tegenover den Heere en elkander verstaan en getrouw zijn, en in al ons gedragen, ook op het meest-materiele terrein, Zijn koninkrijk en gerechtigheid zoeken.

DIJK.

(4) Dit citaat van Brants, aangehaald door Augment t. a. p. p. 290, luidt vertaald aldus: De maatschappij moet niet bestaan uit twee groote klassen: rijken en armen. Deze tegenstelling is vol gevaren. De pyramide moet op haar voetstuk blijven, en daarom moet zij ook een soliden middenstand bevatten. Bovendien moet men hem dankbaar zijn voor krachtige sociale deugden; daar zijn onafhankelijke, zelfstandige, vrije krachten, zonder welke er geen sterke en voorspoedige sociale staat is.